

سر سبز

Kingdom: Animalia

Phylum: Chordata

Class: Aves

Order: Anseriformes

Family: Anatidae

Genus: *Anas*

Species: *A. platyrhynchos*

Binomial name: *Anas platyrhynchos*

پرندۀ ای از سردۀ مرغابی‌ها و گروه مرغابیان پهنه‌چین است. اکثر نژادهای اردک‌های اهلی از انواع این اردک هستند. مرغابی سرسبز در بسیاری از نقاط دنیا به عنوان پرندۀ مهاجر و پرندۀ مقیم حضور دارد. این پرندۀ در مناطق تالابی، نیزارها، سواحل دریا و مصب رودخانه‌ها به سر برده و روی زمین، لابلای علف‌ها یا در میان درختان آشیانه می‌سازد.

پرندۀ مادۀ قهوه‌ای یا کرم‌رنگ است. جثه آن‌ها بزرگ‌تر از سایر اردک‌های مادۀ است و جز به هنگام خطر در آب فرو نمی‌رود. در فصل بهار به هنگام جفت‌گیری چند نر یک مادۀ را احاطه کرده و بین شان بر سر مادۀ جنگ در می‌گیرد. ماده‌ها می‌توانند در یک دورۀ تخم‌گذاری تا ۱۵ تخم بگذارند. غریزه مادری در ماده‌ها بسیار قوی است و بر خلاف نرها همواره با جوجه‌های خویش به آب می‌روند و به هنگام خطر بال‌ها را به شدت به هم می‌کوبند. پرندۀ نر وقتی تغییر رنگ می‌دهد

و به شکل ماده در می‌آید دیگر قدرت پرواز ندارد. به‌طور کلی کله سبزه‌ها را نمی‌توان از اردک‌های غواص دانست. آن‌ها تنها به هنگام خطر سر در آب فرو می‌برند. غذای اصلی آن‌ها گیاهان آبی، لارو، حلزون و بچه ماهی می‌باشد. محدوده زیست این اردک در نواحی شمالی شوروی، سیبری کامچاتکا، شمال ژاپن، آفریقای شمالی و شمال ایران و حتی آمریکای شمالی می‌باشد.

مرغابی سرسبز برخلاف دیگر پرندگان آبی نه تنها از تغییرات انسان بر روی کره زمین متضرر نشده بلکه شاید منفعت هم برده‌است. این حیوان انطباق‌پذیری بسیار بالایی دارد و می‌تواند به خوبی در مناطق شهری زندگی کند. نقاطی که قبل از آن شاید محل زندگی انواع دیگر پرندگان آبی بوده‌اند. از طرف دیگر رهاسازی یا فرار اردک‌های اهلی در مناطقی که بومی آن نیستند گهگاه موجب بروز مشکلاتی شده‌است. این پرندگان رمیده با مرغابی‌های بومی آمیخته و جوجه‌های باروری را تولید می‌کنند. این حیوان قادر است با ۶۳ گونه دیگر دورگه بدهد و این خطری برای تمامیت ژنتیکی همه آن‌هاست. آسیب‌های ژنتیکی ناشی از دورگه‌دهی تهدید بزرگی برای پرندگان بومی محسوب می‌شود. ادامه این روند می‌تواند انقراض کامل بسیاری از انواع مرغابی وحشی را به همراه داشته باشد. حتی اردک‌های سرسبز وحشی نیز که نیای اکثر اردک‌های اهلی هستند بر اثر تلفیق با اردک‌های اهلی و رمیده دچار این مشکل شده‌اند چراکه مخزن ژنتیکی آن‌ها که برای زندگی در حیات وحش فرگشت یافته با مخزن ژنی حیوانات اهلی که توسط انسان انتخاب مصنوعی شده‌اند تلفیق شده‌است.

به همین دلایل مرغابی سرسبز از سوی اتحادیه جهانی حفاظت طبیعت در فهرست «صد گونه مهاجم دنیا» قرار گرفته است. در بسیاری نقاط دنیا افزایش شهرنشینی به گسترش قلمرو اردک‌های سرسبز و دورگه‌شدن خویشاوندان نزدیک آن‌ها منجر شده و روند گونه‌زایی را در مسیر معکوس قرار داده‌است. این موضوع نگرانی‌های جدی در مورد خویشاوندان نزدیک اردک سرسبز به ویژه مرغابی هاوایی، زیرگونه بومی اقیانوسیه مرغابی سیاه، مرغابی سیاه آمریکایی، مرغابی خال‌دار، مرغابی منقار زرد و مرغابی مکزیکی به همراه داشته‌است؛ و در مورد مرغابی‌های مکزیکی حتی وضعیتی را ایجاد کرده که شاید دیگر نتوان آن را یک گونه مستقل محسوب کرد و در نتیجه تحقیقات و سرمایه‌گذاری حفاظتی برای آن توجیهی ندارد.

در ایران در زمستان‌ها به وفور دیده می‌شود و از پرشمارترین پرنده‌های آبی است. اما تعداد پرنده‌های مقیم که در تابستان می‌مانند و زادآوری می‌کنند اندک است و محدود به چند منطقه خاص می‌شود. در ایران بیشتر در نواحی بندر انزلی و کلاً سواحل دریای خزر دیده می‌شوند و در نواحی دیگر ایران از جمله دریاچه ارومیه، دریاچه و رودخانه لار و دریاچه زر علوار و سواحل جنوبی نیز دیده شده‌اند.